

Grote genenpool biedt meer zekerheid

De lokale variatie aan gewassen is in Ethiopië en Zimbabwe veel hoger dan in Indonesië. Dat blijkt uit onderzoek waarbij het Centrum Genetische Bronnen, Nederland (CGN), onderdeel van Wageningen UR, betrokken is. Het maakt de Indonesische landbouw, waarin rijstteelt een belangrijke rol speelt, kwetsbaar.

Het CGN onderzocht samen met partners in elk van de drie landen op drie, vier plaatsen of boeren vinden dat het klimaat verandert en hoe dat strookt met voorspellingen en meteorologische data. Want hoe boeren het lokale klimaat ervaren is minstens zo belangrijk als de metingen van het regionale weerstation, vertelt Bert Visser van het CGN. 'Het bepaalt hun handelen.'

Zeker voor regenval werden flinke verschillen geconstateerd tussen percepties van boeren, voorspellingen en metingen. Dat maakt het moeilijk met eenvoudige oplossingen alvast op verdere veranderingen in te spelen. Veredeling op een enkele specifieke gewaseigenschap draagt dan niet bij aan de voedselzekerheid, aldus Visser. Boeren zijn meer geholpen met toegang tot een brede diversiteit binnen en tussen gewassen, waar ze zelf uit kunnen kiezen. In de studie werd ook de genetische variatie

tussen de gewassen op het land in kaart gebracht. In Ethiopië hebben verbeterde maïs en broodtarwes lokale gewasvariëteiten verdronen. Omdat deze vatbaarder blijken voor ziekten en meer mest vragen, en soms moeilijk verkrijgbaar zijn, zijn boeren lokale variëteiten gaan herwaarderen. Zimbabwe kent gewassen en variëteiten die weinig regen en een kort groeiseizoen aan kunnen. Toch zijn veel daarvan al grotendeels verdwenen. Maïs is opgekomen, ten koste van kleine graangewassen, maar vraagt veel meer water. In Indonesië zijn lokale rijstrassen verdwenen, ook door hun late afrijping en vatbaarheid voor ziekten. Omdat de nieuwe variëteiten veel hogere opbrengsten geven, zien veel Indonesische boeren de verdwijning niet als probleem.

'Toch is dat het wel', zegt Visser. 'Het maakt kwetsbaar. Zonder een brede genetische basis kunnen boeren slechter reageren op verande-

ringen in klimaat, ze lopen bij een monocultuur meer risico bij ziekten en plagen, en ze kunnen niet inspelen op traditionele smaakvoorkeuren. Zomaar nieuwe rassen invliegen werkt niet. Lokale variëteiten zijn mee geëvolueerd met de omstandigheden in het veld en de verwerking is op die gewassen aangepast. Beter combineer je in participatieve projecten moderne met lokale materialen en kennis.' Het maakt zowel lokale zaadbanken als professionele zaadbanken belangrijk. Via farmer field schools kunnen boeren worden getraind in het gebruik van diversiteit en blijken oude, verloren gegane variëteiten goed te herintroduceren, voor direct gebruik en voor veredeling door boeren en veredelaars samen.

Het onderzoek werd mogelijk gemaakt door DGIS en OxfamNovib.

Informatie: <http://documents.plant.wur.nl/cgn/pgr/dgisproject/>
Contact: bert.visser@wur.nl
0317 - 48 09 93

Rijstteelt in Indonesië wordt kwetsbaar omdat veel genetische variëteiten verdwijnen.